

**36 615 Verslagen van de commissie voor de Verzoekschriften en de
Burgerinitiatieven**

**Nr. 22 Verslag van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven
over het burgerinitiatief Levenseinderegie**

Vastgesteld 24 september 2026

Inleiding

Dit verslag bevat de beoordeling van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven (hierna: de commissie) over de ontvankelijkheid van het burgerinitiatief Levenseinderegie. Achtereenvolgens wordt ingegaan op het burgerinitiatief, de ontvankelijkheid, het oordeel van de commissie en tot slot het voorstel van de commissie aan de Kamer. Het voorstel van het burgerinitiatief is bijgevoegd.

Het burgerinitiatief

Het burgerinitiatief Levenseinderegie is op 9 juni 2026 door initiatiefnemer Wim van Dijk (hierna: de initiatiefnemer) aangeboden aan de commissie. De initiatiefnemer heeft een conceptwetsvoorstel Levenseinderegie (WLR) opgesteld, waarin de medicalisatie van de huidige euthanasiewet wordt doorbroken. De initiatiefnemer is van mening dat in de huidige euthanasiewet het euthanasietraject volledig is gemedicaliseerd en dat zelfbeschikking daar ondergeschikt aan is gemaakt.

Met de WLR wordt het euthanasietraject volgens de initiatiefnemer verdeeld in twee fases en streng gereguleerd.

Fase 1: Tot de toediening van het euthanaticum beslist de verzoeker zelf. De arts heeft bij het starten van het euthanasietraject uitsluitend een informerende rol. De arts verstrekt (na toestemming van de verzoeker) het medische dossier en geeft de verzoeker en de levenseindebegeleider informatie over de (medische) situatie. Indien van toepassing heeft de psychotherapeut of een andere hulpverlener dezelfde rol.

Fase 2: Een levenseindebegeleider zorgt voor de uitvoering van de levensbeëindiging, op verzoek in aanwezigheid van een arts (op basis van vrijwilligheid) ten behoeve van de medische zorgvuldigheid. De wilsbekwame verzoeker mag zelfstandig het levenseindemiddel aan zichzelf toedienen (zelfdoding) of dat mag degene doen die in een basale intermenselijke relatie staat tot degene met het levenseindeverzoek. Op wens van de verzoeker mag als alternatief een arts het levenseindemiddel toedienen.

Dat houdt volgens de initiatiefnemer het volgende in:

- De verzoeker is autonoom en beslist zelf over de euthanasie.
- De arts stelt aan de levenseindebegeleider het medische dossier beschikbaar (na toestemming van de verzoeker) en geeft informatie over de actuele (medische) situatie. De psychotherapeut of zingevingsexpert heeft dezelfde rol met betrekking tot hun dossiers.

- Gecertificeerde levenseindebegeleiders checken slechts of de verzoeker zelf vindt ondraaglijk en/of uitzichtloos lijden te ervaren (en zij beoordelen dat ondraaglijk en/of uitzichtloos lijden niet), of de verzoeker goed is geïnformeerd over behandelmogelijkheden, geen redelijke andere oplossing dan euthanasie ziet, en wat de verzoeker vrijwillig en weloverwogen wenst.
- De levenseindebegeleider zorgt voor de uitvoering van de levensbeëindiging op verzoek. Ten behoeve van de medisch zorgvuldigheid is een arts aanwezig op basis van vrijwilligheid en barmhartigheid (een eis van de rechter in verband met de medische zorgvuldigheid). De arts beoordeelt de euthanasiewens niet. De levenseindebegeleider haalt het euthanaticum op bij de apotheek. De wilsbekwame verzoeker mag zelfstandig het euthanaticum aan zichzelf toedienen of degene die in een basale intermenselijke relatie staat tot degene met het levenseindeverzoek mag dat doen.
- In plaats van terminale palliatieve sedatie mag de verzoeker (of bij wilsonbekwaamheid de wettelijke vertegenwoordiger) kiezen voor onmiddellijke euthanasie, ongeacht of de verzoeker voordien wel of geen wilsverklaring heeft afgelegd.
- Er komt een Instituut Levenseindebegeleiding om alles in goede banen te leiden.

Ontvankelijkheid

De commissie heeft onderzocht of het burgerinitiatief voldoet aan de daaraan door de Kamer gestelde procedurele en inhoudelijke vereisten. De vereisten staan vermeld in artikel 4 van de [Regeling van de commissie](#) voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven (hierna: de Regeling).¹

Procedurele vereisten

De belangrijkste procedurele vereisten staan vermeld in artikel 4, tweede lid van de Regeling. De commissie merkt op dat aan alle procedurele vereisten, zoals een nauwkeurige omschrijving en motivering van het voorstel en ondertekening door de initiatiefnemer, is voldaan. Ten aanzien van het aantal steunbetuigingen constateert de commissie dat het burgerinitiatief is voorzien van de minimaal vereiste 40.000 steunbetuigingen: in totaal zijn er 47.550 steunbetuigingen aangeleverd, waarvan er 46.037 geldig zijn.

¹ Artikel 4. Vereisten burgerinitiatief

1. Een burgerinitiatief kan slechts worden ingediend of ondersteund door natuurlijke personen die gerechtigd zijn tot verkiezing van de leden van de Tweede Kamer.
2. Een burgerinitiatief dient te zijn ondertekend door de initiatiefnemers, en ten minste te bevatten:
 - a. de naam, geboortedatum en nationaliteit, en het adres van de initiatiefnemers;
 - b. een bijlage waaruit blijkt dat ten minste 40.000 andere personen in het jaar voorafgaand aan de datum waarop het burgerinitiatief door de commissie ontvangen is hun steun aan het voorstel hebben gegeven onder vermelding van hun naam, adres, geboortedatum en nationaliteit, alsmede de datum waarop zij hun steun hebben gegeven; en
 - c. een nauwkeurige omschrijving en motivering van het voorstel aan de Kamer om een onderwerp te behandelen.
3. Een burgerinitiatief kan niet betrekking hebben op:
 - a. een aangelegenheid van een decentrale overheid;
 - b. een vraag over, klacht over, of bezwaar tegen het regeringsbeleid;
 - c. een onderwerp waarover korter dan twee jaar voor de indiening van het burgerinitiatief door de Kamer een besluit is genomen, tenzij er voldoende concrete nieuwe feiten en omstandigheden zijn die de Kamer bij de eerdere besluitvorming niet bekend waren;
 - d. belastingen en begrotingen;
 - e. zaken die in strijd zijn met de Grondwet of de goede zeden.

Inhoudelijke vereisten

Voor de inhoudelijke beoordeling kijkt de commissie naar de vereisten die in artikel 4, derde lid van de Regeling staan opgenomen.

Over de in artikel 4, derde lid, onder a, b, d en e van de Regeling vermelde vereisten heeft de commissie geen opmerkingen.

De commissie heeft daarnaast onderzoek gedaan naar het zogenaamde tweejarencriterium (artikel 4, tweede lid, onder c van de Regeling). Dit tweejarencriterium houdt in dat een burgerinitiatief niet betrekking kan hebben op een onderwerp waarover korter dan twee jaar voor de indiening van het burgerinitiatief door de Kamer een besluit is genomen, tenzij er voldoende concrete nieuwe feiten en omstandigheden zijn die de Kamer bij de eerdere besluitvorming niet bekend waren.

Ten aanzien van dit criterium merkt de commissie op dat euthanasie en levenseindebegeleiding in algemene zin de afgelopen twee jaar regelmatig aan de orde is gekomen in initiatiefwetgeving, brieven en wetgeving van de regering, en in (commissie)activiteiten en daaruit voortvloeiende moties. De commissie heeft haar onderzoek gericht op of daadwerkelijk besluitvorming heeft plaatsgevonden over het onderwerp van het burgerinitiatief.

Op 17 juli 2020 is een initiatiefwetsvoorstel 'Voorstel van wet van het lid Podt houdende toetsing van levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek en tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en enkele andere wetten (Wet toetsing levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek)' ingediend.^{2 3} De Kamer is in afwachting van de nota naar aanleiding van het verslag.⁴ De commissie constateert dat de afgelopen twee jaar geen besluitvorming heeft plaatsgevonden over dit initiatiefwetsvoorstel die raakt aan de strekking van het burgerinitiatief Levenseinderegie.

Daarnaast heeft op 16 juni 2025 een notaoverleg plaatsgevonden over de initiatiefnota 'Een kritische reflectie op euthanasie bij psychisch lijden van jonge mensen' van het lid De Korte. Tijdens het notaoverleg werden 10 moties ingediend. Op 25 juni 2025 is er over deze moties gestemd. Het gaat daarbij om de volgende moties:

- Motie van het lid Boomsma c.s. over een moratorium van drie jaar op euthanasie bij mensen tot 30 jaar die psychisch lijden⁵;
- Motie van het lid Boomsma c.s. over een commissie van wijzen aanstellen voor advies over euthanasie bij mensen tot 30 jaar die ernstig psychisch lijden⁶;
- Motie van het lid Boomsma c.s. over de invloed van de staat van de ggz op euthanasieverzoeken van patiënten tot 30 jaar met psychische aandoeningen⁷;

² Kamerstukdossier [35534](#).

³ Dit wetsvoorstel is oorspronkelijk ingediend door het lid Dijkstra (D66). Overgenomen door het lid Podt (D66).

⁴ Het verslag is ingediend op 19 februari 2025 (Kamerstuk 35534, nr. 12).

⁵ [Kamerstuk 36624, nr. 5](#).

⁶ [Kamerstuk 36624, nr. 6](#).

⁷ [Kamerstuk 36624, nr. 7](#).

- Motie van het lid Boomsma c.s. over meer onderzoek naar euthanasieverzoeken van jonge mensen tot 30 jaar die ernstig psychisch lijden⁸;
- Motie van de leden Bikker en Diederik van Dijk over een noodventiel in de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding⁹;
- Motie van het lid Bikker c.s. over onderzoeken of de mediarichtlijn van Expertisecentrum Euthanasie het Werther-effect kan voorkomen¹⁰;
- Motie van de leden Paulusma en Westerveld over de financiering van ThaNet met een jaar verlengen en ThaNet adviseren over financiering na 2026¹¹;
- Motie van de leden Diederik van Dijk en Bikker over juridisch advies over de vraag of de huidige euthanasiewetgeving en -praktijk ten aanzien van (jonge) mensen met psychisch lijden voldoet aan artikel 2 EVRM¹²;
- Motie van het lid Westerveld c.s. over een financieringsregeling voor het onderzoeksdeel, de organisatie en de kennisdeling binnen de topreferente ggz¹³;
- Motie van het lid Westerveld c.s. over betere hulp en nazorg voor betrokkenen bij mensen die de wens hebben om hun leven te beëindigen¹⁴.

Hoewel deze moties raakvlakken vertonen met het onderwerp van het burgerinitiatief, constateert de commissie dat de inhoud en strekking van het burgerinitiatief breder zijn dan de onderwerpen die in de moties aan de orde worden gesteld en waarover de Kamer een besluit heeft genomen. Zo is de doelgroep van het burgerinitiatief niet beperkt tot jonge mensen en gaat het niet enkel over levensbeëindiging in geval van psychisch lijden.

Tot slot ziet de commissie dat de afgelopen twee jaar enkele Kameractiviteiten hebben plaatsgevonden op het gebied van euthanasie en op het gebied van medische ethiek/orgaandonatie, maar dat in het vervolg op deze activiteiten geen besluiten zijn genomen door de Kamer.

De commissie constateert dan ook dat over het onderwerp van het burgerinitiatief de afgelopen twee jaar geen besluit is genomen door de Kamer.

Aan alle inhoudelijke vereisten voor het burgerinitiatief is volgens de commissie voldaan.

Oordeel van de commissie

De commissie is van oordeel dat de initiatiefnemer aan alle procedurele vereisten heeft voldaan, waaronder de vereiste 40.000 geldige steunbetuigingen.

Naar het oordeel van de commissie is tevens aan alle inhoudelijke vereisten voor het burgerinitiatief voldaan.

⁸ [Kamerstuk 36624, nr. 8.](#)

⁹ [Kamerstuk 36624, nr. 9.](#)

¹⁰ [Kamerstuk 36624, nr. 10.](#)

¹¹ [Kamerstuk 36624, nr. 11.](#)

¹² [Kamerstuk 36624, nr. 12.](#)

¹³ [Kamerstuk 36624, nr. 13.](#)

¹⁴ [Kamerstuk 36624, nr. 14.](#)

Volgens de commissie heeft het burgerinitiatief geen betrekking op de in artikel 4, derde lid, onder a, b, d en e van de Regeling vermelde inhoudelijke vereisten.

De commissie is verder van oordeel dat over het onderwerp van het burgerinitiatief de afgelopen twee jaar geen besluit is genomen door de Kamer. Volgens de commissie lijkt het voorstel uit het burgerinitiatief raakvlakken te vertonen met de strekking van het initiatiefwetsvoorstel 'Wet toetsing levenseindebegeleiding van ouderen op verzoek'. De initiatiefnemer van het burgerinitiatief streeft echter naar een bredere uitvoering van de regie. Het voorstel van de initiatiefnemer is bovendien niet beperkt tot een leeftijdscriterium. De commissie constateert daarnaast dat er 10 moties zijn ingediend tijdens een notaoverleg over de initiatiefnota 'Een kritische reflectie op euthanasie bij psychisch lijden van jonge mensen' en waarover de Kamer heeft gestemd. De commissie merkt daarbij op dat deze moties raakvlakken vertonen met het onderwerp van het burgerinitiatief. Volgens de commissie zijn de inhoud en strekking van het burgerinitiatief echter breder geformuleerd dan de onderwerpen die in de moties aan de orde worden gesteld, omdat onder meer de doelgroep van het burgerinitiatief niet beperkt is tot jonge mensen en het burgerinitiatief niet enkel gaat over levensbeëindiging in geval van psychisch lijden.

Op basis van haar onderzoek is de commissie dan ook van oordeel dat wordt voldaan aan de procedurele en inhoudelijke vereisten voor een burgerinitiatief, waardoor het burgerinitiatief Levenseinderegie ontvankelijk kan worden verklaard.

Voorstel aan de Kamer

De commissie stelt de Kamer voor het burgerinitiatief Levenseinderegie in behandeling te nemen en in handen te stellen van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De voorzitter van de commissie,
Huidekooper

De griffier van de commissie,
Huls